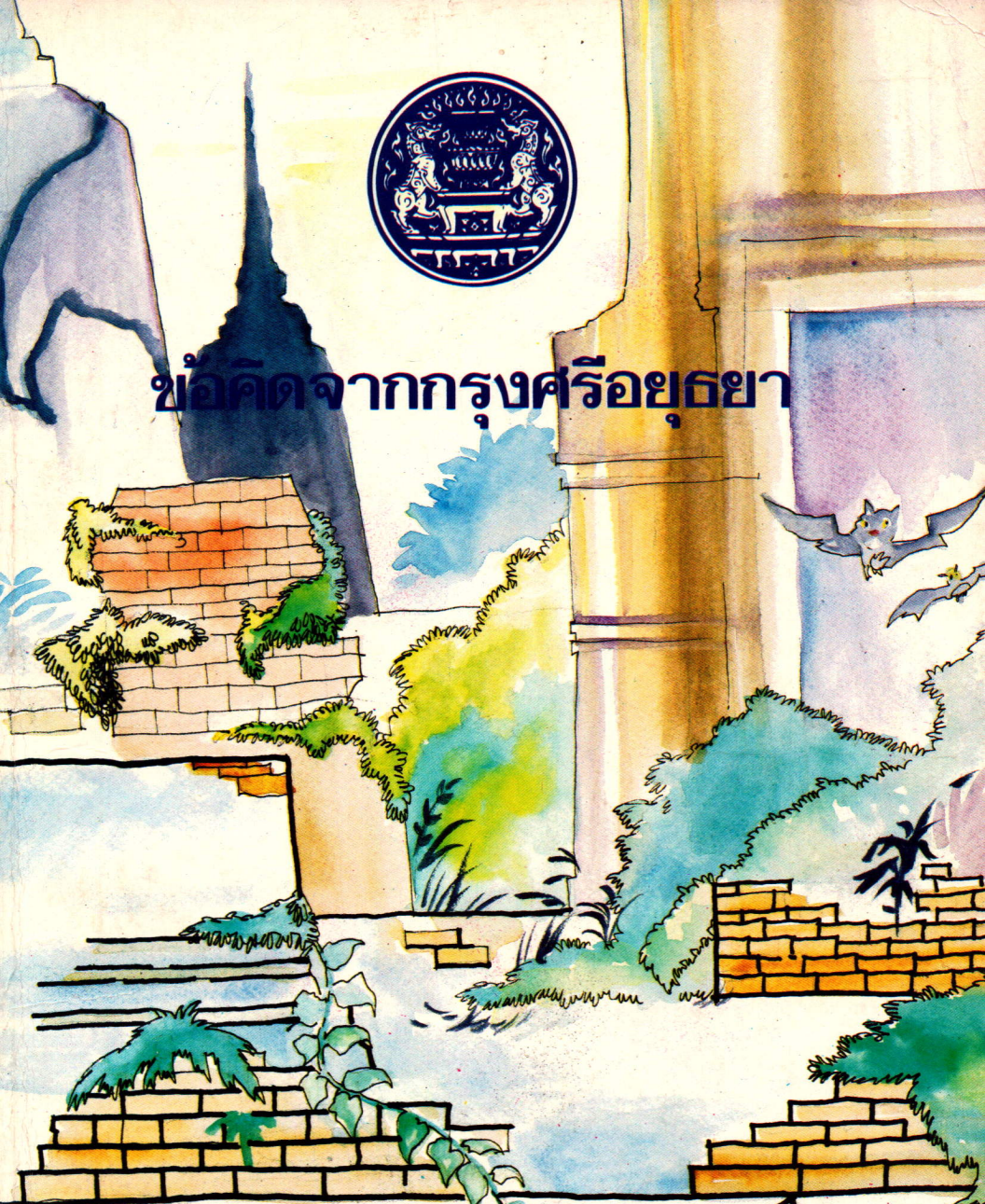

ข้อคิดจากกรุงศรีอยุธยา

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

กนก วงษ์ตระหง่าน

ข้อคิด จากกรุงศรีอยุธยา

กนก วงษ์ตระหง่าน

เขียนเรื่อง

ชาญวิทย์ ลิขิตนรานนท์

เขียนภาพ

คำนำ

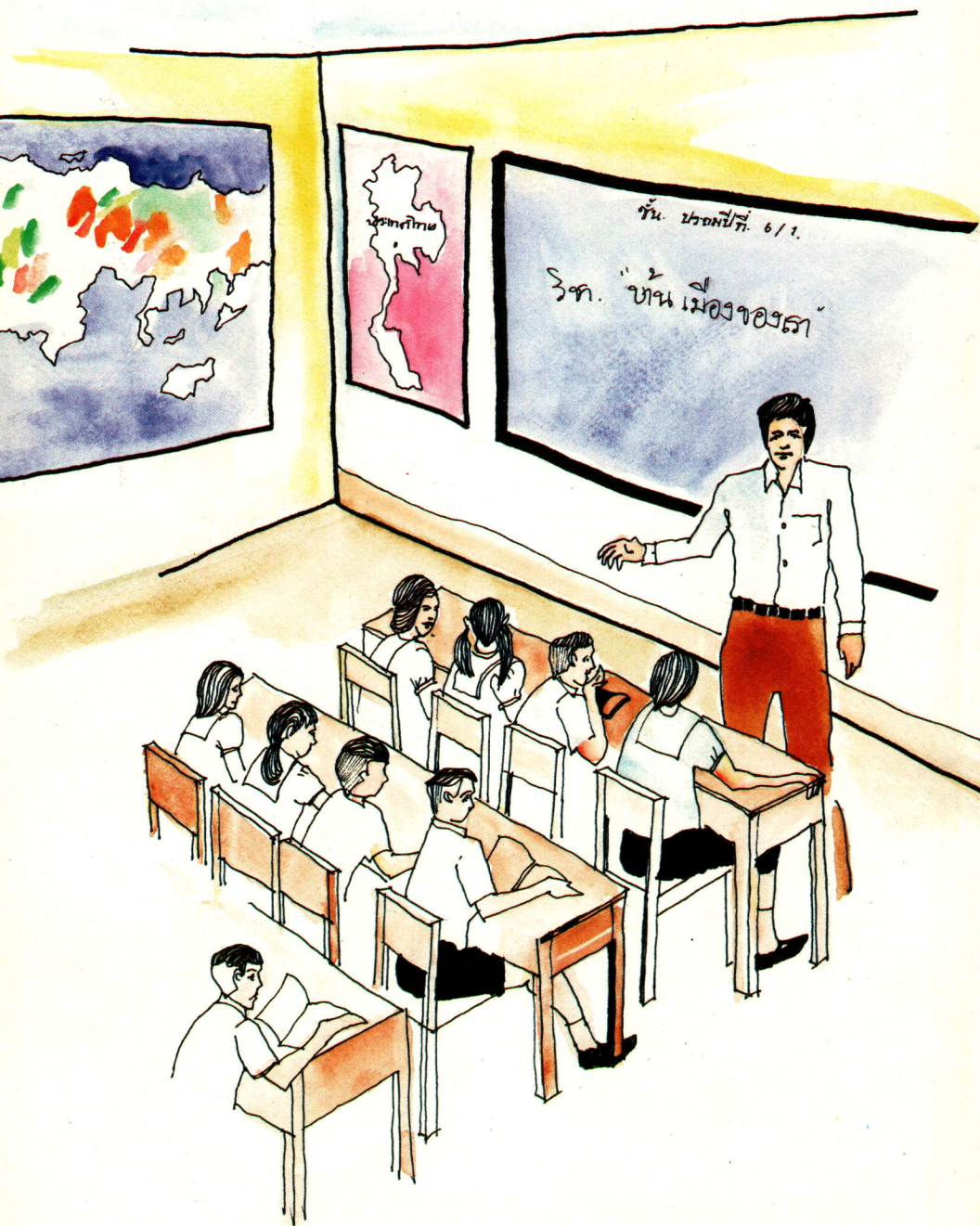
คณะกรรมการส่งเสริมสถาบันชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์
ของชาติกำหนดเป้าหมายหลักประการหนึ่งของงานประจำปีงบประมาณ
๒๕๒๗ คือ การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชาติไทยแก่นักเรียนและประชาชนใน
วงกว้าง โดยมุ่งที่นักเรียนระดับประถมศึกษาและประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ
เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีข้อคิดเกี่ยวกับสถาบันชาติไทย และจะได้นำข้อคิดเหล่านั้น
ไปเป็นหลักปฏิบัติที่จะช่วยให้ชาติไทยมีความมั่นคงและพัฒนา ตลอดจนรักษาไว้
ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติในอันที่จะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย

หนังสือ “ข้อคิดจากกรุงศรีอยุธยา” นี้ จึงเป็นงานชิ้นหนึ่งที่พยายามจะ
สนองตอบต่อเป้าหมายหลักข้างต้น เพราะฉะนั้นจุดมุ่งหมายหลักของหนังสือนี้จึง
มุ่งที่จะนำเกล็ดจากประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปนำขึ้นมาให้แ่ง
คิดเกี่ยวกับชาติไทย โดยหวังว่าเมื่อผู้อ่านหนังสือนี้แล้วจะเข้าใจและเห็นภาพ
ของความไม่สามัคคีกันเองของคนไทยในอดีตว่าส่งผลเสียหายให้แก่บ้านเมือง
อย่างไร และข้อคิดนี้คงจะเป็นเครื่องเตือนสติให้กับเราในปัจจุบันและอนาคตบ้างว่า
เราควรจะทำอย่างไร นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังมีจุดมุ่งหมายรองอีกประการหนึ่ง
คือการฝึกให้นักเรียนรู้จักการคิดและการตั้งคำถามด้วยตนเองอย่างมีระบบ
ดังนั้นรูปแบบของการเสนอเรื่องราวของหนังสือนี้จึงเน้นการถามและตอบอย่างมี
รูปแบบที่ชัดเจน

หนังสือนี้ไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะชี้ว่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของ
กรุงศรีอยุธยาจะต้องเป็นเช่นที่ปรากฏในหนังสือนี้เท่านั้น ความเป็นไปได้ของการ
ตีความทางประวัติศาสตร์เป็นกิจกรรมที่หาข้อยุติได้ยากมาก เพราะฉะนั้นหนังสือ
จึงพยายามนำเกล็ดของประวัติศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วขึ้นมาให้
ข้อคิดเท่านั้น

คณะกรรมการส่งเสริมสถาบันชาติ

สิงหาคม ๒๕๒๗

ข้อคิดจากกรุงศรีอยุธยา

ณ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖/๑ ครูประภาส เดินเข้ามาในห้องเรียนขณะที่เด็กนักเรียนกำลังพูดคุยกันเสียงดัง เสียงนั้นก็เงียบลง แล้วหัวหน้าชั้นจึงบอกให้นักเรียนทำความเคารพครูประภาส “สวัสดีครับ/ค่ะ คุณครู”

ครูประภาส ตอบ “สวัสดีนักเรียน” แล้วจึงพูดต่อ “เช้าวันนี้ เป็นชั่วโมงที่เราจะเรียนเกี่ยวกับเรื่อง บ้านเมืองของเรา” ครูประภาสคลี่แผนที่ประเทศไทยที่เตรียมมาออกแขวนไว้ที่กระดานดำแล้วจึงพูดต่อไปว่า “บ้านเมืองของเราประกอบด้วยหลายส่วน และมีความเป็นมาที่น่าสนใจ นักเรียนคิดว่าบ้านเมืองของเรามีอะไรที่น่าสนใจบ้าง” ครูประภาสถาม

เด็กชายผจญยกมือขึ้นแล้วพูดว่า “ผมคิดว่าบ้านเรามีธรรมชาติสวยงามครับ ผมเห็นมีคนสนใจมาเที่ยวบ้านเรามากมาย”

ครูประภาส แสดงความเห็นด้วยแล้วชี้ไปที่เด็กหญิงปรานี พร้อมกับถามว่า “ปรานี เธอเห็นด้วยกับผจญไหม”

เด็กหญิงปรานีตอบด้วยเสียงที่ชัดเจน “ไม่ค่ะ หนูคิดว่าบ้านเมืองเรามีสิ่งที่น่าสนใจอย่างอื่นอีกมาก เช่น บ้านเรามีศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม”

เด็กหญิงประณีต ขออนุญาตแล้วจึงแสดงความคิดเห็นว่า “ถ้าอย่างนั้นบ้านเมืองของเราก็มีสิ่งที่น่าสนใจนับไม่ถ้วน”

เด็กชายนิพนธ์ยกมือแล้วกล่าวว่า “ผมไม่เห็นด้วย ของที่พูดมานั้นเราก็เห็นมาตั้งแต่เกิด ไม่เห็นจะมีอะไรน่าสนใจตรงไหนเลย บ้านเราวันนี้ก็เหมือนกับเมื่อวานนี้ไม่แตกต่างกันเลย ผมคิดว่าที่เราว่าบ้านเมืองเราน่าสนใจ เราคิดขึ้นมาเองมากกว่า จริง ๆ แล้วไม่มีอะไรน่าสนใจ”

เด็กชายเกษมยกมือขอแสดงความคิดเห็น ครูประกาศเห็นจึงอนุญาตให้เด็กชายเกษมพูดได้ เด็กชายเกษมจึงพูดว่า “ผมฟังอยู่นาน ที่ทุกคนพูดมาก็จริง แต่ถ้าฟังนิพนธ์พูดก็มีเหตุผล เพราะฉะนั้นผมจึงเห็นว่า บ้านเมืองของเรามีสิ่งต่าง ๆ มากมาย บางคนอาจจะสนใจบางอย่าง บางคนอาจจะสนใจอีกอย่าง จะบังคับให้ทุกคนสนใจหรือชอบเหมือนกันไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราน่าจะมานึกดูว่าบ้านเมืองของเรามี อะไรบ้างที่เราพอจะเห็นกันว่าสิ่งนี้ จะเป็นสิ่งที่เราเห็นว่าน่าสนใจและมีความหมายสำหรับเราทุกคน”

ครูประกาศจึงกล่าวกับนักเรียนว่า “ที่เกษมพูดน่าคิดมาก พวกเธอเห็นด้วยไหม”

นักเรียนทุกคนตอบพร้อมกัน “เห็นด้วยครับ/ค่ะ”

ครูประภาสจึงพูดต่อ “ถ้าอย่างนั้น พวกเธอลองคิดดูซิว่า บ้านเมืองไทยของเรา นับแต่โบราณมาจนถึงทุกวันนี้มีอะไรที่พวกเธอคิดว่า น่าสนใจควรรที่ พวกเราจะรู้และคิดถึงบ้าง”

นักเรียนต่างนั่งนิ่งอยู่ครู่ใหญ่ ครูประภาสจึงเริ่มว่า “พวกเธอลองคิดดูซิว่า บ้านเมืองไทยของเราที่ผ่านมา มีอะไรที่เด่นที่เราภาคภูมิใจบ้าง”

เด็กหญิงประณิตยกมือแล้วตอบว่า “หนูคิดว่า บ้านเมืองไทยของเราไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใครเลย เราเป็นเอกราชมาตลอด สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เราควรจะภาคภูมิใจค่ะ”

ครูประภาสถาม “ประณิตที่เธอเห็นว่าการที่ไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใคร เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจนั้น เธอเข้าใจอย่างไร”

เด็กหญิงประณิตตอบ “ที่ภาคภูมิใจคือ ความเป็นไทยของเรา เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา และเอกลักษณ์ของชาติไทย ไม่เคยถูกต่างชาติเข้ามาบังคับให้เปลี่ยนไป ความเป็นอิสระและเสรีภาพของคนไทยก็คงอยู่ ทำให้เราภาคภูมิใจได้ว่า แผ่นดินของเราไม่เคยตกเป็นของต่างชาติ ทำให้เรารู้สึกรักและหวงแหนดินแดน อิสระภาพและเอกลักษณ์ของชาติเราในทุกวันนี้”

ครูประภาสกล่าวเมื่อเด็กหญิงประณิตพูดจบ “ดีมาก ประณิต เรื่องนี้เป็นความภาคภูมิใจของคนไทยอย่างที่เราพูดจริง ๆ”

นักเรียนทุกคนปรบมือแสดงความเห็นด้วยกับข้อสรุปของครูประภาส

เด็กหญิงสุปรียาแสดงความสงสัยว่า “แต่ถ้าเรานับที่กรุงศรีอยุธยา ต้องแพ้แพ้วมา ๒ ครั้งแล้ว เราจะบอกว่าไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใครเลย ก็ไม่ได้ ใช่ไหม”

ครูประกาศอธิบาย “ที่ประณิตพูดนั้น คงจะหมายถึงไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของตะวันตกหรือฝรั่ง เหมือนกับที่ประเทศเพื่อนบ้านของเราเคยเป็น เพราะฉะนั้นการเสียกรุงศรีอยุธยาแพ้วมาจึงไม่ถือว่าเป็นการตกเป็นเมืองขึ้นอย่างที่เข้าใจกัน แต่ที่สุปรียาพูดก็น่าสนใจที่กรุงศรีอยุธยาต้องเสียแพ้วมาถึง ๒ ครั้ง”

เด็กชายผจญยกมือแล้วกล่าวต่อว่า “ผมคิดว่ากรุงศรีอยุธยาของเราไม่น่าจะแพ้มาเลย ผมไม่เข้าใจทำไมเราจึงแพ้มาได้ในตอนนั้น”

เด็กหญิงสุปรียาตอบข้อสงสัยของเด็กชายผจญ “ที่กรุงศรีอยุธยาแพ้ก็เพราะกองทัพพม่ามีทหารมาก และแม่ทัพของพม่าคือ พระเจ้าบุเรงนองก็มีความสามารถในการรบมากด้วย ส่วนของฝ่ายไทยเราทหารของเราก็มีน้อยกว่า เราก็เลยแพ้มาในครั้งนั้น ซึ่งเป็นการเสียกรุงฯ ครั้งที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๑๑๒”

ครูประกาศพูดขึ้นว่า “เดี๋ยว ๆ นักเรียนเห็นด้วยใช่ไหม ที่เราจะพูดกันถึงการเสียกรุงศรีอยุธยาทั้งสองครั้งแพ้วมา เพราะการเสียกรุงฯ ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เราจะได้มาดูว่ามีบทเรียนอะไรบ้าง หรือข้อคิดอะไรบ้างที่พวกเราทุกวันนี้จะได้เรียนรู้” นักเรียนทุกคนรับพร้อมกันราวกับนัดกันไว้

ครูประกาศจึงพูดต่อว่า “ถ้าอย่างงั้น เรามาพูดเรื่องการเสียกรุงศรีอยุธยาแพ้วมากันในวันนี้”

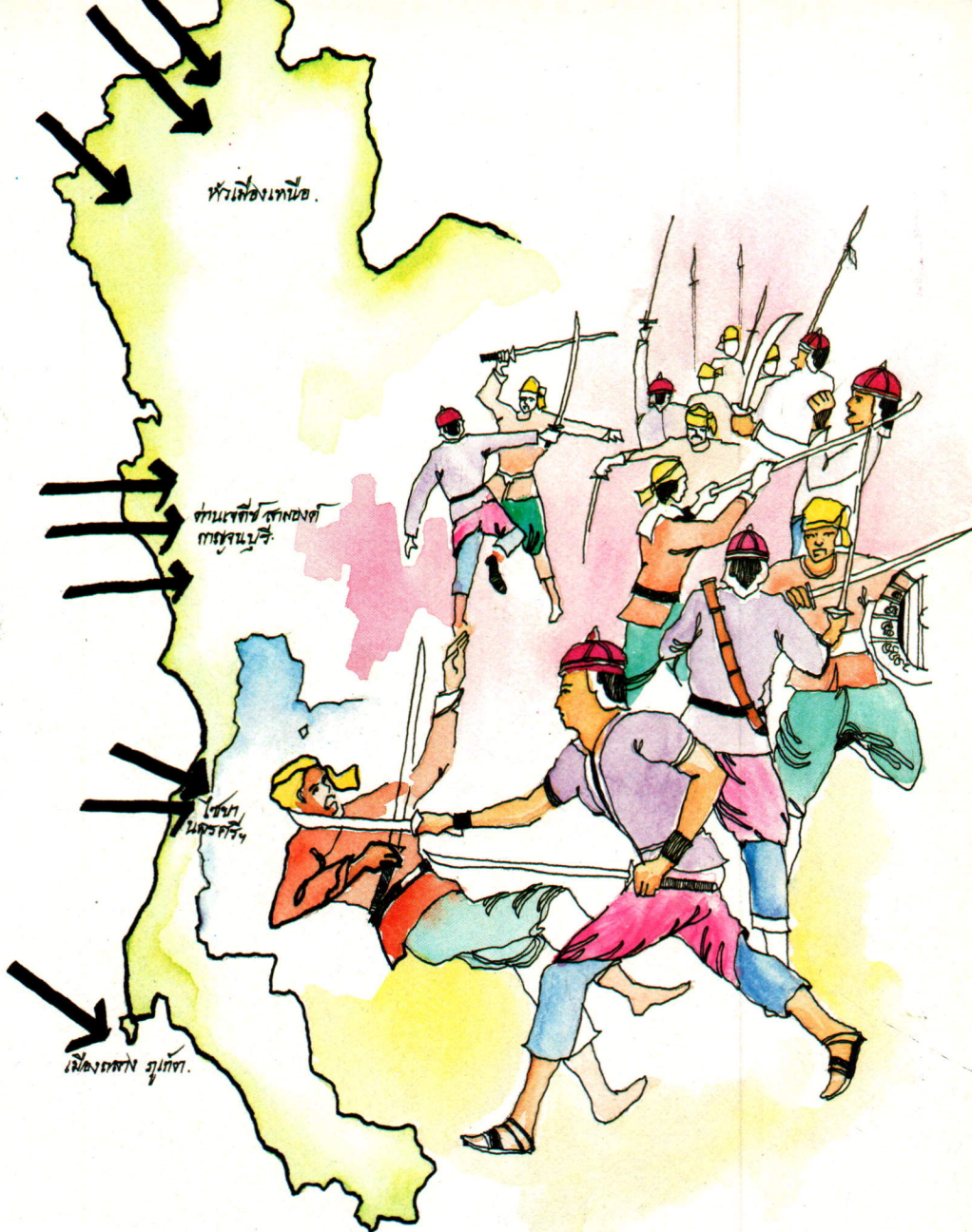

พม่า

พม่า

พม่า

พม่า

เด็กชายเกษมเสนอข้อคิดว่า “ผมไม่แน่ใจว่า เหตุผลที่สุปรียาบอกว่า เราเสียกรุงฯ แก่พม่า เพราะพม่ามีทหารมากและมีพระเจ้าบุเรงนองที่รบเก่ง จะเป็นจริง ในสงครามระหว่างไทยกับพม่าหลายครั้งที่พม่ามีคนมากกว่า และมีแม่ทัพที่เก่ง แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะไทยได้ เช่น สงคราม ๙ ทัฟ ที่พระเจ้าบุเรงนองยกทัพมาถึง ๙ ทัฟ และฝ่ายไทยก็เพิ่งจะตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นเมืองหลวงได้ เพียง ๓ ปีเท่านั้น กำลังทหารฝ่ายไทยก็น้อยกว่าพม่า แต่พม่าก็ไม่สามารถจะรบชนะไทยได้ และยึดกรุงรัตนโกสินทร์เป็นเมืองขึ้นไม่ได้ เพราะฉะนั้นการที่กรุงศรีอยุธยาต้องเสียแก่พม่าจะต้องมีสาเหตุมาจากอย่างอื่นที่ไม่ใช่เพราะพม่ามีทหารมากกว่าหรือรบเก่งกว่า”

เด็กปรานีสันสนุน “ก็มีเหตุผลที่เกษมพูด” แล้วถามต่อว่า “แล้วถ้าอย่างนั้นอะไรเล่าที่ทำให้เราเสียกรุงฯ แก่พม่า”

เด็กชายนิพนธ์แสดงความคิดเห็นว่า “ผมคิดว่ากรุงศรีอยุธยาที่เสียแก่พม่าในปี พ.ศ. ๒๑๑๒ นั้น เพราะ..... เพราะเราถูกพม่าล้อมอยู่นาน ฝ่ายเราเลยขาดเสบียงอาหารทำให้ทหารและชาวบ้านอดอยาก หิวโหย จึงไม่มีกำลังไปสู้รบกับพม่า เราก็อแพ้พม่าในที่สุด”

เด็กชายผจญเสริมต่อ “ผมคิดว่าเหตุผลของนิพนธ์มีเค้าดี เพราะเมื่อฝ่ายเราไม่มีกำลังไปรบ เราก็อยอมจะแพ้เป็นของธรรมดา เหมือนแข่งกีฬา เมื่อฝ่ายเราไม่มีแรง ฝ่ายเราก็อยอมแพ้ เอ... แต่ถ้าเราคิดแบบเกษมบ้าง เราก็อต้องถามว่ามีครั้งไหนบ้างไหมที่ฝ่ายเราขาดเสบียงแล้วเราไม่แพ้พม่า ถ้ามี ผมคิดว่าคำอธิบายของนิพนธ์อาจจะไม่ถูกทีเดียวก็ได้”

ครูประกาศเน้นเสียง “ใช่ ผอญให้แก่งคิดที่ดีมาก นักเรียน พวกเธอลอง
 คิดดูซิว่า มีครั้งไหนบ้างที่ฝ่ายไทยถูกล้อมและขาดเสบียง แต่ในที่สุดฝ่ายไทย
 ไม่แพ้พม่า”

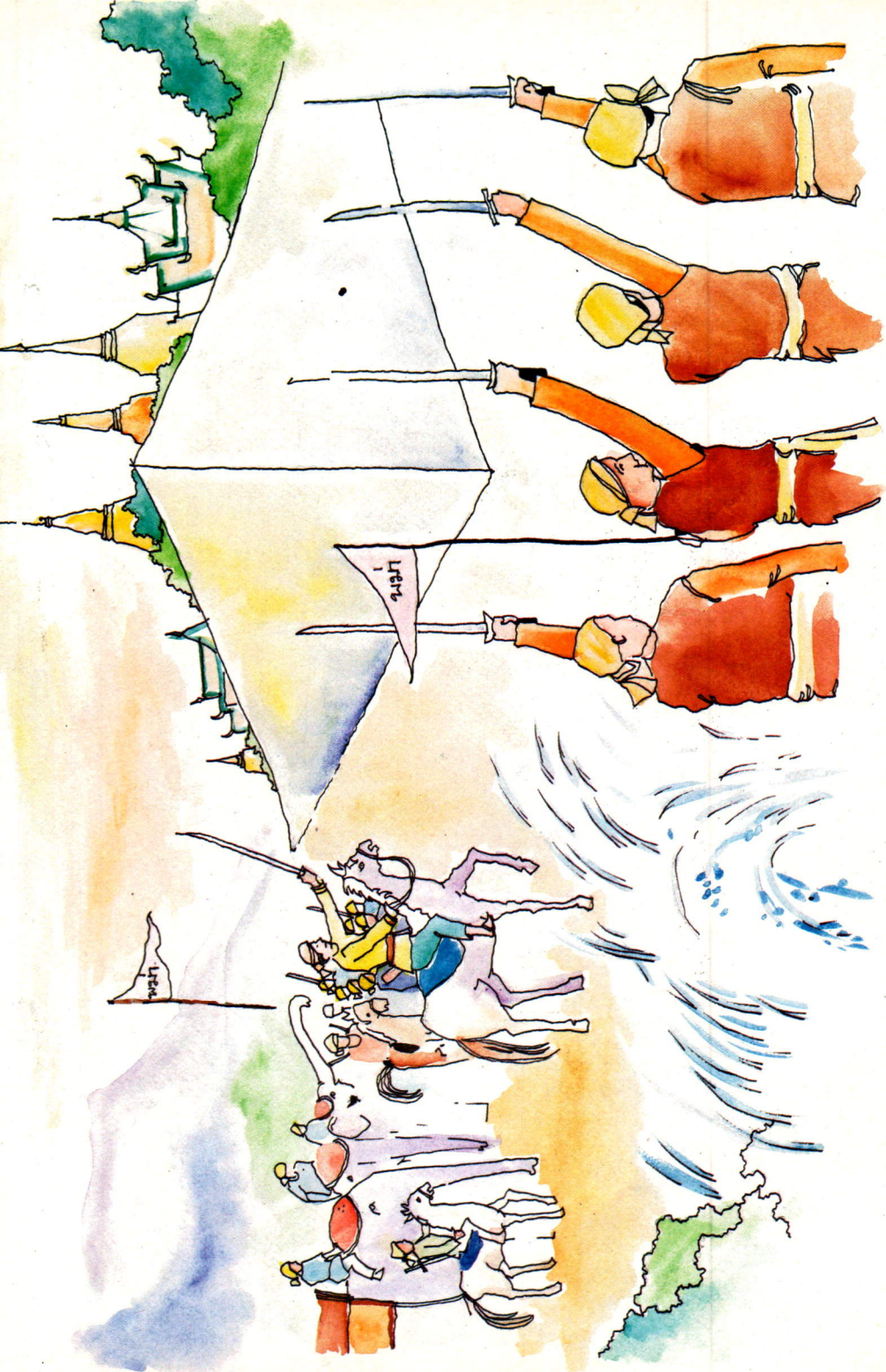
ทุกคนนั่งและใช้ความคิดอย่างเอาจริงเอาจัง ครูหนึ่งต่อมา

เด็กหญิงประณีตยกมือแล้วตอบทันที “มีค่ะ กัสสมัยของพระมหาจักรพรรดิ
 ใกล้เคียง ที่พระเจ้าตะเบงชเวตี้ ยกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา แล้วไม่สามารถตี
 กรุงศรีอยุธยาให้แตกได้ ที่สมเด็จพระศรีสุริโยทัยออกรบด้วยและสิ้นพระชนม์
 บนคอช้าง ใช่ไหมค่ะ”

เด็กชายนิพนธ์แสดงความไม่เห็นด้วย “ไม่ใช่ครับ สมัยพระมหา-
 จักรพรรดิต่างหากที่เราเสียกรุงฯ แก่พม่า”

เด็กหญิงสุปรียาลุกขึ้นแล้วอธิบายว่า “ที่เธอเข้าใจนั้นผิด นิพนธ์ สมัย
 พระมหาจักรพรรดิเราไม่ได้เสียกรุงฯ เราเสียกรุงฯ ในรัชสมัยของพระ
 มหินทราธิราชต่างหาก จำไม่ได้หรือ พระมหาจักรพรรดิครองราชสมบัติ
 ถึงปี พ.ศ. ๒๑๑๑ เท่านั้น ส่วนเสียกรุงฯ เกิดในปี พ.ศ. ๒๑๑๒ ซึ่งเป็นสมัย
 ของพระมหินทราธิราช”

ครูประกาศจึงชี้แจงนักเรียนว่า “ใช่ตามที่สุปรียาอธิบาย เราเสียกรุงฯ
 ในรัชสมัยของพระมหินทราธิราช เมื่อเป็นเช่นนี้ที่ประณีตบอกว่าพมามาล้อม
 กรุงศรีอยุธยาสมัยพระมหาจักรพรรดิ แต่เราก็ไม่แพ้พม่า ซึ่งก็มีเหตุผลดี”
 แล้วครูประกาศก็ตั้งประเด็นให้นักเรียนของเขาคิดต่อไปว่า “ถ้าเป็นอย่างนั้น
 ทำไมเราจึงแพ้พม่าในสมัยพระมหินทราธิราชล่ะ พวกเธอลองช่วยกันคิดดู”

เด็กหญิงปรานียกมือแล้วตอบว่า “หนูคิดว่าที่เราเสียกรุงฯ ครั้งนั้น คงจะเป็นเพราะฝ่ายไทยกันเองที่ไม่เข้มแข็ง คือฝ่ายเราไม่สามัคคีกัน...” เด็กหญิงปรานีหยุดคิดโดยไม่กล่าวต่อ

ครูประภาสช่วยเสริมต่อ “ที่ปรานีพูดน่าสนใจมาก ปรานีลองช่วยอธิบายเพิ่มเติมหน่อยซิว่า ที่ว่าฝ่ายไทยไม่เข้มแข็ง ไม่สามัคคีกันนั้นเป็นอย่างไรกัน”

เด็กหญิงปรานีตอบต่อไป “ที่ฝ่ายเราไม่เข้มแข็งก็เพราะเราไม่สามัคคีกัน คือเราทะเลาะกันเอง แย่งชิงอำนาจกันเอง... อย่างเช่น ข้าราชการผู้ใหญ่ก็เป็นไส้ศึกให้ฝ่ายพม่า ความสามัคคีในหมู่ข้าราชการก็ไม่มี แล้วความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างพระมหากษัตริย์ราชชาติปกครองพิชฌุโลกกับพระมหากษัตริย์ที่ปกครองอยุธยาที่ไม่มี เพราะฉะนั้นก็เลยทำให้ฝ่ายเราอ่อนแอและแพ้วไป”

ครูประภาสพูดเสริมต่อ “ปรานีให้เหตุผลได้น่าคิดมาก พวกเธอลองคิดดูซิว่าที่ปรานีพูดนั้นเป็นอย่างไร”

เด็กชายเกษมตั้งคำถามว่า “ที่ปรานีอธิบายก็มีเหตุผล แต่ผมยังไม่แน่ใจว่า เป็นเหตุผลที่ถูกต้องจริง ๆ”

ครูประภาสตั้งคำถามกลับว่า “ถ้าเป็นอย่างนั้น อะไรที่ทำให้เธอไม่แน่ใจเกษม”

เด็กชายเกษมพูดต่อ “ที่ผมไม่แน่ใจเพราะว่าเราต้องมาดูก่อนว่ามี

ครึ่งไหนบ้างในสมัยอยุธยาที่ฝ่ายเราอ่อนแอ ทะเลาะกันเอง แย่งชิงอำนาจกัน ไม่สามัคคีกัน แต่เราก็ไม่แพ้พม่า ถ้าไม่มีเลยผมจึงจะเชื่อว่าที่ปราณีพุดนั้น ถูกต้อง” เด็กชายเกษมตั้งข้อสงสัยได้อย่างน่าคิดมาก

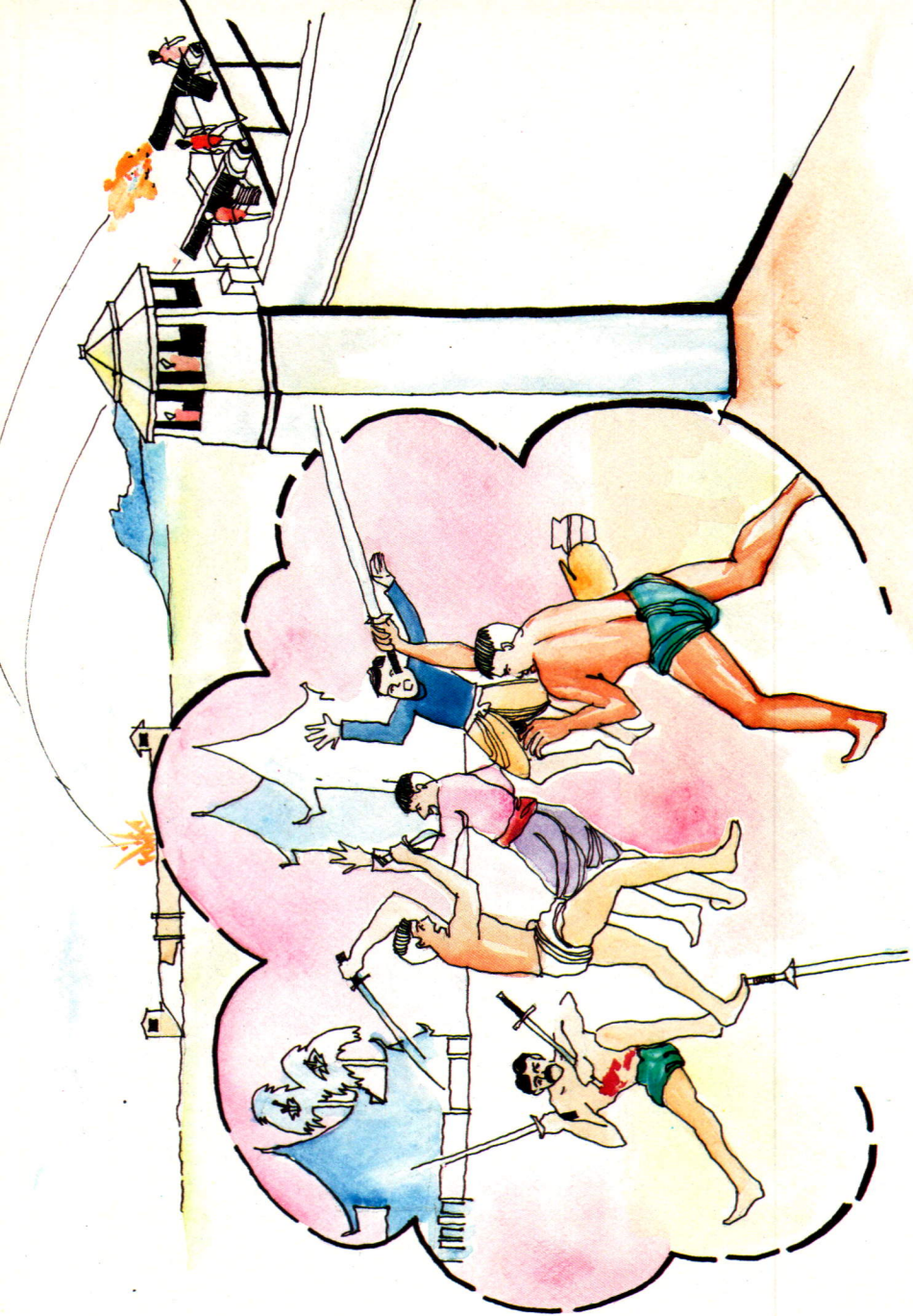
ครูประภาสจึงกล่าวสรุปว่า “เพราะฉะนั้นนักเรียนลองช่วยกันคิดดูซิว่ามีครึ่งไหนบ้างที่ฝ่ายไทยทะเลาะกันเอง แย่งอำนาจกันเอง ไม่สามัคคีกัน แล้วเราก็ไม่แพ้พม่าในการทำสงคราม” นักเรียนทุกคนต่างนั่งนิ่ง และพยายามคิดกันอยู่นาน อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน จนครูประภาสต้องถามย้ำว่า “มีใครคิดออกบ้าง” นักเรียนก็ยังคงนิ่งเงียบเช่นเดิม

ในที่สุดเด็กหญิงสุปรียาก็ตอบขึ้นว่า “ครูคะ หนูคิดว่าไม่มีค่ะ หนูพยายามนึกเท่าไรก็นึกไม่ออกจริง ๆ เพราะฉะนั้นมันก็น่าจะถูกนะค่ะ ที่ฝ่ายไทยแพ้พม่าในครั้งนั้นเพราะฝ่ายเราทะเลาะกันเองและไม่สามัคคีกัน”

เด็กชายเกษมเสริมต่อว่า “ผมก็ว่าจริง ผมนึกไม่ออกจริง ๆ ครับ” เด็กชายเกษมแสดงการยอมรับเหตุผลของเด็กหญิงปราณีและสุปรียา

ครูประภาสจึงกล่าวสรุปว่า “ถ้าเป็นเช่นนี้ พวกเธอก็เห็นด้วยและยอมรับว่าการที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในครั้งที่ ๑ เพราะเราขาดความสามัคคีในหมู่คนชาวไทยด้วยกัน มีการแสวงหาความเป็นใหญ่เฉพาะตัว ทะเลาะกันเอง แย่งชิงอำนาจกันเอง ต่างนึกถึงตัวเองเหนือความปลอดภัยของชาติบ้านเมือง”

ทันทีที่ครูประภาสพูดจบ เด็กชายเกษมรีบยกมือขึ้นแล้วตั้งข้อสงสัยต่อ

“ครูครับที่ครูสรุปผมก็ว่าน่าจะถูก ผมเห็นด้วย แต่ผมจะเชื่อและเห็นด้วยมากกว่านี้ ถ้ามีสงครามไทยกับพม่าในสมัยอยุธยาอีกครั้งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อฝ่ายเราไม่สามัคคีกัน ทะเลาะกันเอง แล้วทำให้เราแพ้พม่า มีตัวอย่างอีกสักครั้งไหมครับ” เด็กชายเกษมถาม

ครูประภาสตอบ “เกษม เธอถามได้ดีจริง ๆ ! ใช่ครูเห็นด้วย ถ้ามีสงครามไทยกับพม่าอีกครั้งหนึ่งที่ไทยแพ้พม่าเพราะฝ่ายไทยไม่สามัคคีกัน ทะเลาะกันเอง อย่างที่เธอว่า ก็จะทำให้เราเชื่อได้มากขึ้นว่าเราแพ้พม่าเพราะเราไม่สามัคคีกันจริง นักเรียนลองช่วยกันคิดดูว่ามีสงครามครั้งไหนอีกบ้างที่เป็นอย่างที่คุณถาม” ครูประภาสตั้งคำถามกลับไปให้นักเรียนของเขาใหม่

เด็กหญิงสุปรียายกมือขึ้นทันทีแล้วตอบว่า “มีค่ะคุณครู ก็ตอนที่เราเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ให้แก่พม่าในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ینگคะ”

เด็กชายนิพนธ์ถามเมื่อครูประกาศอนุญาต “สุปรียาเธอช่วยอธิบายหน่อยได้ไหมว่าที่เราเสียกรุงฯ ครั้งที่ ๒ นั้น เป็นอย่างไรกัน”

เด็กหญิงสุปรียาตอบ “ก็ตอนนั้นพม่ายกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา แล้วช่วงนั้นมีการเปลี่ยนรัชกาลกัน บรรดาพวกข้าราชการผู้ใหญ่ อิจฉาริชยากันเองภายในแตกแยกกันเป็นฝักเป็นฝ่าย ความสามัคคีของฝ่ายไทยในตอนนั้นก็ไม่มี การแย่งชิงอำนาจกันก็มาก เพราะฝ่ายเราเป็นอย่างนี้จึงทำให้ต้องเสียกรุงฯ ให้แก่พม่าไปในที่สุด” เด็กหญิงสุปรียาสรุปอย่างมั่นใจ

เด็กชายผจญกล่าวเสริม “ใช่ ผมเห็นด้วย เหตุผลของสุปรียาถูกต้อง”

เด็กชายนิพนธ์ก็แสดงความเห็นด้วยกับเหตุผลของเด็กหญิงสุปรียา

เด็กชายเกษมตั้งคำถามต่อว่า “เหตุผลของสุปรียาผมก็เห็นด้วย แต่ผมคิดว่าอาจจะมีเหตุผลอื่นอีกก็ได้ที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในครั้งที่ ๒ เช่น กำแพงเมืองพังทลายลง จึงไม่สามารถที่จะรักษากรุงฯ ไว้ได้ ก็อาจจะเป็นเหตุผลที่เราเสียกรุงฯ ครั้งที่ ๒ ได้ จริงไหมครับ”

ครูประภาสตอบ “เหตุผลของการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ อาจจะมีได้หลายอย่างตามที่เกษมพูด แต่อย่างน้อยเราคงจะยอมรับว่าเหตุผลหนึ่งของการเสียกรุงฯ ครั้งที่ ๒ เป็นเพราะฝ่ายไทยเองที่ไม่สามัคคีกัน แย่งชิงอำนาจกัน ใช่หรือไม่” ครูประภาสถามนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง

เด็กชายผจญคิดแล้วจึงตอบว่า “จริงครับคุณครู เหตุผลอันหนึ่งที่ทำให้เราเสียกรุงฯ ครั้งที่ ๒ เพราะฝ่ายไทยไม่สามัคคีกัน ทะเลาะกันเอง”

ทันใดนั้นเอง เด็กชายเกษมก็พูดว่า “ครูครับ ผมคิดออกแล้ว”

ครูประภาสถามว่า “เธอคิดอะไรออกเกษม”

เด็กชายเกษมตอบอย่างมั่นใจ “ที่ผมคิดออกคือ เหตุผลของการเสียกรุงฯ ทั้งสองครั้ง ที่พวกผมได้พูดกันมานั้นเหมือนกันเลย คือเราเสียกรุงฯ

เพราะเราไม่สามัคคีกัน แย่งชิงอำนาจกัน และทะเลาะกันเอง” เด็กชายเกษมหยุดครู่หนึ่งแล้วพูดต่อ “ไม่น่าเลย ถ้าเราไม่ทะเลาะกันเอง ไม่แย่งชิงอำนาจกัน และสามัคคีกัน เราก็คงจะไม่ต้องเสียกรุงฯ ให้แก่พม่าแน่”

นักเรียนทุกคนรวมทั้งครูประภาสต่างเงิบ ไม่มีใครพูดอะไรเลย แต่สายตาของทุกคนแสดงให้เห็นว่าทุกคนเห็นด้วยกับเด็กชายเกษม

ท่ามกลางความเงิบของชั้นเรียน เด็กหญิงสุปรียาก็รำพึงออกมาว่า “ถ้าเราไม่เสียกรุงฯ แก่พม่า อยุธยาของเราคงจะสวยงามมาก พระราชวังเดิมคงจะสวยงามไม่น่าเชื่อ พระศรีสรรเพ็ชรคงจะมีสีทองอร่าม ไม่เหมือนอย่างที่เห็นทุกวันนี้ เห็นแล้วน่าเสียดายจริง ๆ ค่ะ”

เด็กชายนิพนธ์กล่าวเสริม “ใช่ ถ้าเราไม่เสียกรุงฯ ฝ่ายข้าศึกคงจะไม่สามารถเข้ามาเผาบ้านเมืองของเรา ทำลายบ้านเมืองของเรา อยุธยาก็คงจะไม่เป็นกรุงเก่าอย่างที่เราเห็น อยุธยาคงจะสวยและดีกว่านี้มาก”

เด็กชายเกษมกล่าวต่อ “จริง ๆ ผมเห็นด้วย ถ้าเราไม่ทะเลาะกันเอง ไม่แย่งอำนาจกันเอง และสามัคคีกันในตอนนั้น เราก็คงไม่ต้องเสียกรุงฯ เมื่อเราไม่เสียกรุงฯ อยุธยาก็คงจะไม่เป็นอย่างทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นที่อยุธยาของเราเสียหายมากมายตามที่เห็น ก็เป็นเพราะเราทะเลาะกันเอง เราแย่งชิงอำนาจกันเอง เราไม่สามัคคีกัน ใช่ไหมครับคุณครู” เด็กชายเกษมถามครูประภาสด้วยท่าทีที่จริงจัง

ครูประภาสตอบ “พวกเธอลองคิดดูซิว่า ที่เกษมถามนั้น จริงหรือไม่”

นักเรียนทุกคนหนึ่ง ไม่มีใครยอมตอบ แต่สายตาของพวกเขาทุกคนแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเข้าใจอะไรบางอย่างจากการเสียดวงศรีอยุธยาให้แก่พม่าทั้งสองครั้งที่ผ่านมา

เด็กหญิงสุปรียายกมือขึ้น ท่ามกลางสายตาของทุกคนในชั้นที่หันไปจ้องพร้อมกัน แล้วพูดว่า “คุณครูคะ จากเรื่องการเสียดวงศรีอยุธยาที่พูดมานี้ หนูคิดว่าต่อไปคนไทยเราไม่น่าจะทะเลาะกัน ไม่น่าจะแย่งชิงอำนาจกัน น่าจะสามัคคีกัน วัดพระแก้ว วัดอรุณฯ และสิ่งสวยงามต่าง ๆ ของไทยเราจะได้สวยงามนี้ตลอดไป ใช่ไหมคะคุณครู”

ครูประกาศสักระดานซึ่งได้อัญเชิญบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากบทละครพูดเรื่อง “พระร่วง” ลงไว้ ออกแขวนขึ้นที่กระดานดำ แล้วจึงตอบคำถาม “นักเรียน พวกเธอลองนำสิ่งที่สุปรียาพูดกลับไปคิดที่บ้านดูนะว่าสิ่งที่สุปรียาพูดนั้น ถูกหรือไม่ และครูอยากจะให้เธอ

ได้ศึกษาบทพระราชนิพนธ์นี้ดูว่า พระมหากษัตริย์ของเราทรงตระหนักและห่วงใยเรื่องความสามัคคีในชาติอย่างยิ่ง พระราชนิพนธ์นี้ก็คือ ”

“ชาติใดไว้รักสมัครสมาน
แม้ชาติย่อยยับอันจน

จะทำการสิ่งใดก็ไร้ผล
บุคคลจะสุขอยู่อย่างไร”

“คณะใดศัตรูผู้ฉลาด
ก็แยกให้แตกสามัคคี

หมายมาดทำลายให้เร็วรี
เช่นกษัตริย์ลิจฉวีวงศ์โบราณ

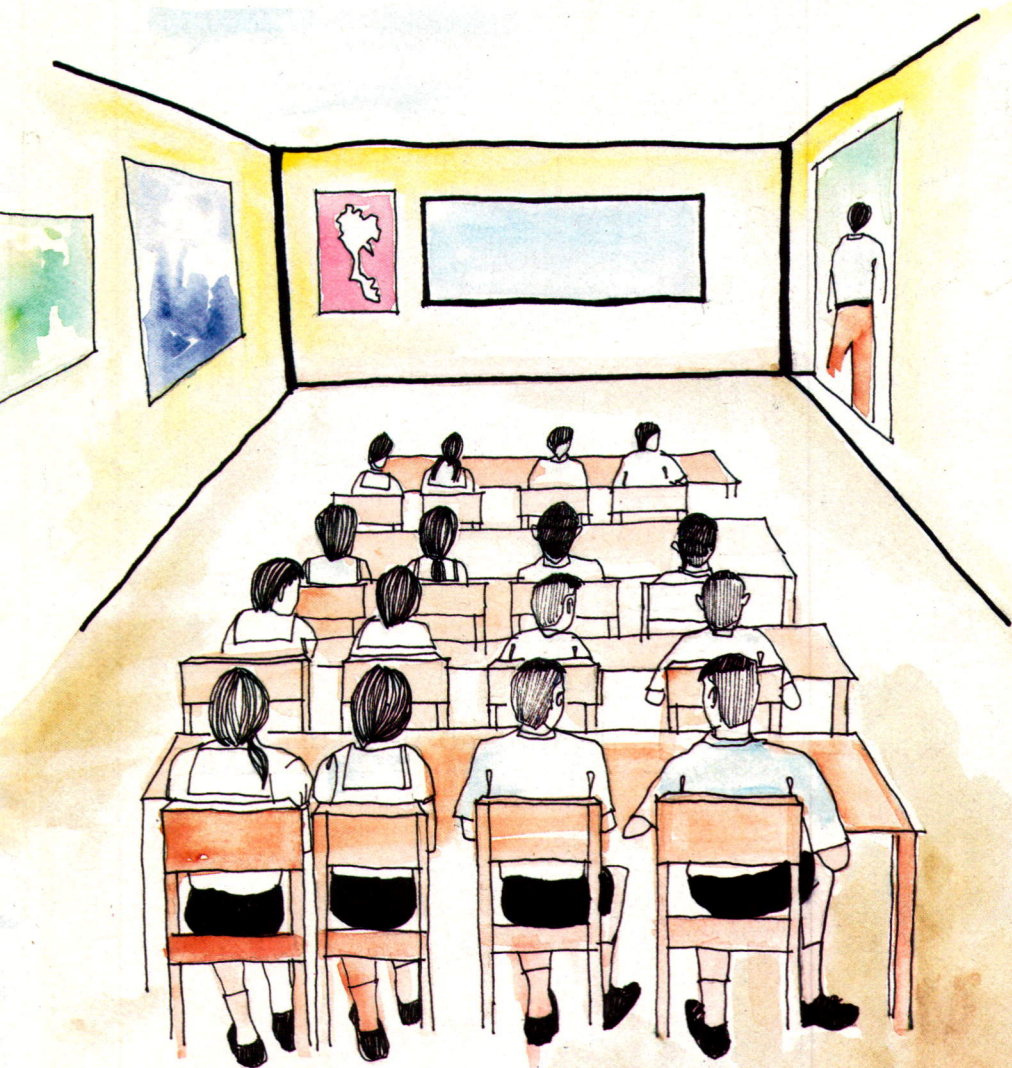

พราหมณ์ผู้เดียวรับใช้ไปอยู่เหย
จนเวลาศตวรรษไปราญ
จะนั้นไซ้ขอไทยจงร่วมรัก
เอาไว้เพื่อเมื่อมีไพร่รอน
ไทยรวมกำลังตั้งมั่น
ถึงแม้ว่าศัตรูผู้มีแรง
ขอแต่เพียงไทยเราอย่าผลาญญาติ
ไทยอย่ามุ่งร้ายทำลายไทย
ให้นานาภาษาเขานิยม
ช่วยกันบำรุงความรุ่งเรือง
ช่วยกันเต็มใจใฝ่ผดุง
ให้อยู่จนสิ้นดินฟ้า

สารแนยญาติให้แตกฉาน
มัวเกียวกัณเสียการเสียนคร
จงร่วมสมัครสโมสร
จะได้สู้ตัสกรให้เต็มแรง
จะสามารถป้องกันขันแข็ง
มายุทธแย้งก็จะปลาดไป
ร่วมชาติร่วมจิตเป็นข้อใหญ่
จงพร้อมใจพร้อมกำลังระวังเมือง
ชมเกียรติยศฟูเฟื่อง
ให้ชื่อไทยกระเดื่องทั่วโลกา
บำรุงทั้งชาติศาสนา
วัฒนาเถิดไทยไชโย

เมื่อครูประกาศพูดจบก็หมดชั่วโมง “บ้านเมืองของเรา” พอดี ขณะที่
ครูประกาศเดินออกจากห้องเรียนไป นักเรียนแต่ละคนยังคงนั่งนิ่งไม่มีใครพูด
คุยกันอย่างที่เคยเป็น แต่ละคนยังคงได้ยินคำถามของครูประกาศก้องอยู่ในหู
อย่างชัดเจน ถึงทุกคนจะไม่ตอบคำถามของครูประกาศ แต่ทุกคนก็แสดงออก
ให้เห็นจากสายตาว่าพวกเขามีคำตอบของตัวเอง.

กนก วงษ์ตระหง่าน

พิมพ์ที่ บริษัท ประชาชน จำกัด (แผนกการพิมพ์)

๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๕-๐๓๘๘

นายวินทร์ เหวดระกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๗

